

קלו

שהמכוון שכל מקום שנזכר מספר עשר מורה על עשרה מאמרות למתן תורה ועשרה מאמרות למעשה בראשית שהם אחד (וזה ח"צ י"א). והיינו עשר ספירות (ונתבאר חיי שרה מאמר ב') וזה שאמרו בגמרא עד עשרה דרי מרזם דגם יתרו נתברר בכל עשר מדות הקודש. וכן הפקיד כל עניני עולם הזה שהיה יושב בכבודו של עולם והלך למדבר ללמוד תורה. ומכל מקום כחב ויחד שנעשה בשור חדודים. מה שאין כן ישראל שהם באמת קשורים בשורש בראשית בשביל ישראל שנקרא ראשית.

ובשבת ש' רוא דחלת אבהו וכן מתעטרא בהו וזכין ישראל לקדושת האבות.

ועל ידי שמירת שבת חתאה וזכין לעשות את השבת שבת עילאה ואחפני מתמן יצר הרע כמ"ש בחינוך וזהו וכמו שזכר במתן תורה. ומי שזוכה לשמור שבת כהלכתה נגאל מיד מכל וכל. ואף שעל הכלל העולם נידון אחר רובו ואן שזוכין על ידי שמירת שבת להנצל מקטרוג היצר הרע וכמו שכתב בפרי עץ חיים (ריש שני השבת) אחר השבת חזר יצר הרע למקומו. אך כל נפש בפרט המשמר שבת כהלכתה הוא בפרטיות נפשו נגאל מיד מכל רע וזוכה להיות אחפני יצר הרע מתמן לעולמי עד כיון שזוכה למיעבד לון לשבת עילאה ותחאה דירה בחי ליבא כמ"ש בחינוך וזהו על מה שנאמר לדרתם. וזהו הקדמת פרשת יתרו לפרשה דמתן תורה:

היראה במעמקי הלב כמו שנאמר (משלי ב') (ה) אז תבין יראת ה' וגו' והוא ביחנת שבת עילאה דאחפני מתמן יצר הרע. וזה שאומרים ויחד לבכנו לאהבה וליראה את שמך וכו' כי כשם קדשך הגדול והנורא בטחנו וכו' הגדול נגד מדת אברהם אבינו ע"ה האהבה. והנורא נגד מדת יעקב אבינו ע"ה והיא יראת עילאה (ונתבאר במקום אחר).

ואחר כך אומרים שמע וגו' ה' אחד ועל פי מה שאמרו (פסחים י"ג.) כשם שאין בלבך אלא אחד כך וכו' דאף שאין בידינו להשיג היחוד בבחינת אמת כיעקב אבינו ע"ה להכיר שהכל אחד כמו עד שלא נברא העולם שעל זה מורה שם הוי"ה שאינו נגזגז בעולם הזה מכל מקום אנו משיגים היחוד בבחינת אמונה (ונתבאר כמה פעמים). וביציאת מצרים אחר עשר מכות שהיו נגזגז למצרים ורפוא לישראל נגד עשר ספירות מתחא לעילא (וזהו ח"צ כ"ט) נתבררו ישראל במכה עשירית שיצאו מכל עשר כתרין דמסאבותא ונכנסו בקדושה עד כתר עליון (כמו שנתבאר כמה פעמים). ואז זכו ישראל בקריעת ים סוף דבעתיקא חליא כמ"ש בזהר (שס י"ב:) ומשם באו למדבר סיני וזכו לקבלת התורה. וזה מצינו אף ביתרו דאיתא (ברש"י וכו') והפנין זה במכילתא פרשה זו א' אל המדבר וגו' בשבתו של יתרו דיבר הכתוב שהיה יושב בכבודו של עולם ונרבו לבו לצאת אל המדבר מקום תורתו לשמוע דברי תורה.

והקדים הכתוב ההבדל בין ישראל לגרים דאף דיתרו לשם שמים נחנכו כמו שאמרו (במדבר וכו' פרשה זו כ"ז.) אדם זה שבא אצלי לא בא אלא לשם שמים וכו' אף אחא קרבהו וכו'. מכל מקום כתיב ויחד יתרו ואיתא (סנהדרין צ"ד.) שנעשה חדודים חדודים כל בשרו היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמיה. וכבר אמרו כמה שאומרים עשרה מי יודע עשרה דבריא

משה רבינו כמה חיות בהן כמה מעוברות בהן כמה ריכוזין התקנת למעוברות (שמות וכו' ב') רק השליכו והפקידו כל עניני עולם הזה ועל ידי זה זכו למתן תורה וכמו שאמרו במדרש (במדבר וכו' א') כל מי שאינו ערשה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות החכמה והתורה. וכן בברכת קריאת שמע שהוא ברכת התורה כמו שאמרו (ברכות י"א.) שכבר נפטר באהבה רבה אומרים ובעבור אבותינו שבטחו כך ותלמדם חוקי חיים. שבטחו כך והלכו למדבר ולא שאלו ממה נחפזים ועל ידי זה זכו שנחקק בלבם חיי עולם כמו שנאמר (חללים פ"ב.) אני אמרתי אלהים אתם ולא הוה מייחתי כמו שאמרו בעבודה זרה (ה"ה) ובידכו אנכי נתקע תלמוד תורה בלבם ובידכו לא יהיה נעקב יצר הרע מלבם (שיר השירים וכו' א' ט"ו).

וזה שאומרים לעשות רצונך והוא על פי מה שאנו מפרשים מה שאמרו (ברכות ל"ה.) עושין רצונו של מקום שהוא כפי מה שנבדא אדם הראשון קודם הקלקול שיהיה פניו רק לחורה ועבודת ה' יתברך וכמו שאמרו (קידושין פ"ב.) ואני נבראתי לשמש את קוני. דרך אחר החטא נתקלל בזאת אפן וגו' שיהיה נצרך להיות חורש בשעת חרישה וכו' ואספת דגנך (ונתבאר פרשת לך מאמר ג' ט"ז בשבט מאמר ד' ושאר מקומות) ובשעת מתן תורה שנתקן הכל נחקק בלב לעשות רצונך כלצונו של מקום להיות פנוי לחורה ועבודה כרכי שמעון כן יוחאי ומלאכת נעשית על ידי אחרים כמו לעתיד. וזה שאומרים כלבב שלם שיהיה כמו בשבת דאיתא (חגיגה וזהו חיקון מ"ח) וכזה מאן דעביד לון דירה בחי כתי ליבא ותחפני מתמן יצר הרע וכו' וזהו כלבב שלם שיהיה אף חלל הלב שמאלי מלא קדושה ודברי תורה כיון שנעקב יצר הרע מכל וכל. כן חתנו ותלמדנו. ואחר כך אומרים ותן כלבנו בינה וכו' והיינו יראה עילאה שהוא כשנקבע

[כ] וישמע יתרו. הקדים הכתוב פרשת יתרו לפרשת מתן תורה

ונאיתא למאן דאמר יתרו אחר מתן תורה בא (ובתים קט"ז.) ואפילו למאן דאמר קודם מתן תורה בא יתרו יש להבין למה התחילה התורה פרשת מתן תורה במעשה יתרו. ואי להסמיכה למלחמת עמלק דאיתא (שמות וכו' פרשה זו כ"ז.) לץ תכה זה עמלק ופתי יערים זה יתרו עיין שם וכן הוא אומר (משלי כ"א.) בענוש לץ יחכם פתי וכן בגמרא (שם) מלחמת עמלק שמע. מכל מקום קשה שהיה צריך לכתוב מעשה יתרו סוף פרשת בשלח אחר מלחמת עמלק. אך הענין דעיקר מתן תורה בא על ידי האהבה שהיה לישראל וכורך שנאמר (וימיה ב') זכרתי לך חסד נעוריי וגו' לכתך אחרי במדבר וגו' והיינו ההפקדות שהפקידו ישראל כל עניני עולם הזה והלכו למדבר ולא שאלו על דרך ששאל

ותאוות רעות והם נחרתקו מכל התאוות וחמדות והיה חשק חזק לקבל התורה כמו שנאמר (וימיה ב') זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי במדבר וגו' וכאוותו חשק באו מדבר סיני ומלמד אותו כמה שנאמר ביום הזה שיהיה בכל יום אצלנו הביאה לדברי תורה ביאה חדשה כמו ביום הזה.

וגם מלמד אותו איך לבוא לחשק כזה ועל זה נאמר ויסעו מרפידים לומר שהפקדות הזה אינו דבר כבר כל כך מיד שנסעו מרפידים שמורה ריפוי ידים מדברי תורה (ספרי ד' ק"ג) ונתנו לבם לזרז עצמם ולבם לבקש רצון ה' יחברך הבא ליטור מסייעין אותו ובפתיחת פתח כחודה של מחט הקב"ה פותח פתחים שעגלות וקרינויות נכנסות בו (שיר השירים רבה ה' ג') ועל כן מיד יכולים לבוא למדבר סיני שהוא ההפקדות לקבלת התורה. ולכן צריך ראשית ליסע מרפוי ידים שהוא העצלות ולהתגבר בכח הזריזות לכל ישים לבו לכל מניעות מדומות שהם באים מחמת עצלות וכשיחזקת מן העצלות ילכש רוח חשק חדש לדברי תורה.

ואחר כך כופל הפסוק ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר שמורזו שהיה להם חנייה וניחא מן ההפקדות. שיכול להיות שאף שיהיה לו חשק לדברי תורה אבל לבו מקושר עוד לחמדות עולם הזה ועל כן אין לו נייחא בהפקדות וחמדות עולם הזה וכלב כזה קשה שיכנס בו דברי תורה. אכן צריך שיהיה לו נייחא בהפקדות כמורמו בחיבת ויחנו וכעין שדרשו (בראשית רבה י"א, ו') ויחנו את פני העיר על שמירת שבת דדרשו ויחנו לשון מנוחה וניחא כמו שפירש במתנות כהונה. וכן כאן ויחנו שהיה להם נייחא וזענוג מזה שזכו להפקיד עצמם כמדבר ולבוא למדבר מקום שאין בו תאוות וחמדות עולם הזה. וכן כתוב כיחורו ויבוא וגו' אל משה אל המדבר אשר הוא חונה שם

ח"ג ק"ט) כיון דישתל בר נש כרעותא דליבא לגבי קודשא בריך הוא לא בעי מינן אלא ליבא וברי ומהחשק החדש משיג האדם התחדשות בדברי תורה. ושמעתי כשם הבעל שם טוב זצוק"ל שהצדיקים משתוקקים להרגיש החשק שמרגישים רבי השנים הבאים פעם ראשון להתדבק לחסידות. והיינו כי בהתחדשות הדבר הוא התעוררות החשק הגדול ואז הוא טועם המתיקות כעמקי הלכ ועל זה ניתן השבת שאז מרגישים חיות חדש והנשמה יחירה נקרא שבת כלה ובכל שבת נקרא כלה על כרחך דכלל שבת נשמחין חרדין ואינו אותה הנשמה יחירה דשבת העבר דאם כן אין לקרותה כלה וכמו שנחבאר כמה פעמים. ובר ה' נשמת אדם שמאיר אור חדש.

והנה בפרשה זו על פסוק ביום הזה באו מדבר סיני פירש רש"י מזה ביום הזה שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו (והוא מפסיקא חדשה) וצריך להבין דהרי ביום זה לא היה קבלת התורה עדיין רק שבאו למדבר סיני ועל אותו יום מרמז שיהיה כל יום כן מחדש. ודרשה זו מובן על מה שנאמר (דברים כ"ז, ט') היום הזה נהיית לעם וכמו שאמרו בברכות (ס"ג:) או על פסוק (דברים י') אשר אנכי מצוך היום שדרשו (ספרי ואתחנן ח') שתהיה כדיוטגמא חדשה וכו' אבל כאן יש להבין. גם יש כאן כפל לשון לכאורה. באו מדבר סיני ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחנו שם ישראל וגו'. אכן הם הדברים שאמרו שמרזו שיעקר הוא החשק החדש והתשוקה חדשה בכל יום להתחדשות דברי תורה וזה שלמדו מכאן שהביאה למדבר סיני היה בחשק גדול ובהפקדות ופירשו מכל חמדות עולם הזה כי היו במצרים משוקעים בטומאת מצרים שבאם היו מתעכבים עוד רגע לא היה אפשר להוציאם וקליפת מצרים הייתה תשוקות

[י] **השבת** הניתן לישראל אחד לשבעה ימים מעורר בלב האדם בכל שבת חשק חדש לקדושתו יתברך. מצד שעברו עליו ששה הימים בטרת מלאכה והתחדשות מדברי תורה לכן ביום המנוחה מתעורר החשק להתקרב להקדושה. והנשמה יחירה גם כן חדשה בכל שבת. והוא תכלית ועיקר רצונו של ה' יחברך שיתחדש מצד האדם חשק חדש לדברי תורה וכמ"ש (נחמד

שכולו שקרים וכו' שלום אמר אל יברא דכוליה קטטה מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ וכו' ולא מצינו מה שנעשה במדת השלום שאמר גם כן אל יברא. אבל הוא כמו שאמרנו דכל עיקר המחלוקת מה שכל אחד נוגע להעמיד דעתו. וכיון שהשליך אמת לארץ דכתיב (ויטל ה' י"ב) ותשלך אמת ארצה והיינו שיהיה נמצא האמת בעולם בורע יעקב בזה נח הקטרוג ממדת שלום. דכיון שיהיה אמת לא יהיה קטטה כדכתיב והאמת והשלום אהבו דכשהמכון על דרך אמת אין שום מחלוקת רק שלום ואהבה כיון שכל אחד יודע שגם חבירו רוצה רק בהאמת. ובהשמוטת הוזה"ק (ח"א רס"ד. מספר הבחיר סימן ק"צ) איתא אמת ושלום חד הוי כמה דאמר דברי שלום ואמת וכן הוא בזה"ק (ח"ג י"ב) דאמת ושלום קשיר דא ברא עיין שם:

וגר' מורה שהיה למשה רבינו ע"ה כל החנייה והנייחא מצד שהיה כמודבר כמו שמצינו שהיה משה רבינו ע"ה הולך למדבר מקום מופרש מחמדות עולם הזה וכמו שנאמר (שמות ג, א) וינהג את הצאן אחר המדבר וכמדורש (שמות רבה ב, ג) לפי שראה שישראל נחעלו מן המדבר שנאמר (שיר השירים ג, ו) מי זאת עולה מן המדבר וגר' ויתרו גם כן בא לאותה חנייה להיות לו נייחא מהמדבר. וכמו שמצינו דהחכמים היו נקראים פרושים וכמו רבי שמעון בן יוחאי וחביריו שהלכו תמיד למדבריות להתבודד בדוכי' ה' והיה להם נייחא והעונג כשלימות רק במדבר.

ואחר כך כתיב ויתן שם ישראל וגר' ופירש רש"י כאיש אחד בלב אחד וכו' והיינו מדכתיב ויתן לשון יחיד וזה שנאמר ישראל נגר דלשון נגר מורה זה כנגד זה והיינו שהיו מוכנים שיכנסו בהם כל הדברי תורה ועל כן נקראו כאן ישראל שמורה על מדינה הגבוהה דלשון בית יעקב נדרש (וכא מציעא ל"ג) אלו עמי הארץ שודונות נעשו להם כשגגות. אבל ישראל מורה על בחינת אמת ועל כן לא היה פירוד לבבות ביניהם והיו כאיש אחד בלב אחד דכל הקטטות הוא רק מצד שאין המכון שלהם על דרך אמת וכל שהמכון אמת יש שלום ביניהם כדמצינו בבית שמאי ובית הלל (וכמות י"ד) שחיבה וריעות נוהגין זה בזה לקיים מה שנאמר (זכריה ח, י"ט) האמת והשלום אהבו ואף שבשעת הפלפול היו כאויבים כמו שאמרנו (קידושין ל"ג) על פסוק (חגלים קכ"ז, ה) כי ידברו את אויבים בשער אפילו האב ובנו וכו' נעשו אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשין אוהבין זה את זה שנאמר (במדבר כ"א, י"ד) את והב בסופה וכו' והוא מפני שכולם מכוונים על דרך אמת.

ולכך בשעת בריאת אדם הראשון דאיתא (בראשית רבה ח, ה) אמת אמר אל יברא